

KATICA SORIĆ NIGOVIĆ

MOJA SJECANJA NA I. KOTARSKU KONFERENCIJU USAOH-a U SENJU

Na početku godine 1944. dolaskom Nijemaca na područje Like terenski rad bio je vrlo otežan. Ja sam radila na terenu kotara Perušić s omladinom. Jedno vrijeme došlo je do prekida između nas terenaca općine Pazariste s kotarskim rukovodstvom koje se smjestilo u gornju Liku. Neko vrijeme bili smo se sklonili kod simpatizera NOP-a, ali smo morali otići na Velebit premda je bila velika zima, jer je prijetila opasnost da nas ustaše uhvate. Kako nismo uspijevali uspostaviti vezu s gornjom Likom, a dočuli smo da se partizani kreću na primorskoj strani, odlučili smo prijeći preko Velebita do partizana u Primorje. Nakon veoma teškog puta preko Velebita po visokom snijegu stigli smo do stanova Ivana Borovca »Baje«. On nas je obavijestio o tamošnjoj situaciji i povezo nas sa grupom partizana koja se locirala u neposrednoj blizini Borovačkih stanova. To je zapravo bila grupa II obalnog sektora od desetak vrlo dobro naoružanih i obučениh partizana. Mi smo se pridružili toj grupi. Nakon nekoliko dana u ovu grupu došao je drug Oren Ružić Jegor, koji je tada bio sekretar Kotarskog komiteta KPJ Senj. Predložio je da ja radim s omladinom na području općine Jablanac, a drugarica Marinac, koja je također došla sa mnom, da radi sa ženama. Drug Marinac ostao je u grupi.

U isto vrijeme uspjela se uspostaviti veza s Likom. Drugovi su javili da se vratimo u Liku kako bismo nastavili s radom na našem terenu. Meni su drugovi iz KK KP Senj predložili da ostanem na ovom terenu, a ostala dvojica neka se vrate u Liku. Ja sam taj prijedlog prihvatila i obavijestila drugove u KK SKOJ-a Perušić o tome. Oni su se složili da ostanem u Primorju. Tako sam ja od ranog proljeća 1944. do u jesen 1947. radila s omladinom kotara Senj.

U doba mog dolaska na područje Jablanačke općine prilike su bile dosta teške. U jesen 1943. partizanske su se snage povukle, a na taj teren došli su Nijemci, ustaše i drugi.

Narodnooslobodilački odbor, Kotarski komitet i ostala rukovodstva povukli su se s partizanima na oslobođeni teritorij, neki su se aktivisti sklonili ispred neprijatelja, nekolicina se predala tako da je narod ostao sam. Nijemci su bili locirani u Senju, Jablancu i Karlobagu, a isto tako i ustaše, osim Jablanca. Stanovništvo je bilo uspješno, jer su bili orijentirani na NOB,

a mnogi mladići bili su u jedinicama NOV-a. Neprijatelj je maltretirao stanovništvo i prijetio na razne načine. Na ovom području vladala je velika nemaština i glad. Ljudi su odlazili u Slavoniju da zamijene malo soli za kukuruz. Putovanje je bilo užasno teško, jer znamo da su partizani napadali vlakove i rušili pruge. Pod takvim uvjetima ljudi ovoga kraja morali su ići po hranu. Tu hranu dijelili su s nama partizanima, terenskim radnicima. Navodim jednu anegdotu. Davno poslije rata sa svojom obitelji išla sam s Raba na Velebit i odsjela u jednoj gostionici čekajući prijevoz. Neki su me ljudi prepoznali, a onda mi priđe jedan čovjek i kaže da je sa Dundović-podova, te me zapita jesam li ja Katica. Ja mu odgovorim da jesam, a on meni odgovori: »Zbog tebe sam puno puta ostao bez ručka. Kada si za vrijeme rata dolazila na Mirovo, onda bi mama rekla uvijek: Djeco, treba Katici dati jesti; mi ćemo lakše, ona je gladna«.

Ovo je očiti primjer kako su ljudi ovoga kraja dijelili zadnji zalogaj hrane s partizanima.

Naš početak rada zbog navedenih razloga bio je veoma težak. Na terenu se nije održala ni jedna skojevska organizacija. Morali smo početi iz početka. Odmah smo podijelili teren i postavili zadatak da obnovimo skojevske organizacije i odbore USAOH-a. Istodobno se radilo na obnavljanju partijskih ćelija, NOO-a, NF, AFŽ-a i drugih organizacija. Brzo se stvaralo povjerenje naroda u pokret i raspoloženje za akcije.

U jedinice NOV-a javljali su se omladinci sa Štokić-podova, Starčević-podova, iz Prizne i još drugih sela. Formirali smo i Općinski komitet SKOJ-a, a ja sam izabrana za sekretara. U to vrijeme stigli su i drugovi Zvonko Petrić, kao sekretar SKOJ-a Senj i Božo Juras.

Mi smo se kretali po svim selima, naravno obzirno i izbjegavajući danju održavati sastanke. Išli smo u Kladu, Starigrad, Brisnice i druga sela. Najveća opasnost bila je prelaziti cestu, kojom su često prolazile motorizirane neprijateljske patrole. U Prizni smo imali svu omladinu organiziranu u SKOJ ili USAOH, premda su iz Cesarice i Karlobaga veoma često dolazile ustaše, koje su bile strah i trepet za taj kraj. Znali su nas često iznenaditi, pa smo s narodom morali bježati. Ustaše su posebno atakirali na omladinske rukovodioce, pa su tako jednom prilikom uspjeli uhvatiti Mariju Smojver iz Cesarice, koja je bila član Općinskog komiteta SKOJ-a, i zaklali je.

Omladinska aktivnost rasla je svakim danom, tako mogu slobodno reći da smo u ljetu 1944. imali u svim selima općine Jablanac omladinske organizacije, a u većini sela i skojevske organizacije. Omladina je radila ne samo na oslobođenom i poluoslobođenom terenu već i u Jablancu, koji je bio u žici.

Aktivno i neustrašivo radio je Anđelko Balen iz Jablanca. Radile su sestre Ivanka Vukušić i Marija iz Živih Bunara. Bile su veoma mlade, više djeca nego djevojke. Izvršavale su zadatke SKOJ-a i Partije. Odnijele su u kanticu od mlijeka pakleni stroj i podmetnule ga pod njemački kamion, koji je dignut u zrak kada su djevojke već bile izvan Jablanca. Radio je »mali« Stevica Vukušić (sada profesor u Puli) na kulturno-zabavnom životu i opismenjavanju nepismenih. Radila je Božica i omladinac Modrić iz Velikih Brisnica. Radila je Mara iz Prizne, Mara iz Dušikrave, Maša iz Štokić-podova, Katica iz Jovanovića, Nikola iz Prizne, Mara iz Gradine, Zvonko Starčević,

Dušan i Anka iz Klade, Anka iz Dundović-podova i mnogi, mnogi omladinci i omladinke kojima se ja više imena ne mogu sjetiti. Radili su koliko god su mogli, izlagali svoj život da pomognu NOP-u, da budu suborci NOB-a, koji je bio težak, ali slavan.

Dolaskom drugova Petrinovića i Jurasu kompletirao se Kotarski komitet SKOJ-a Senj. U njemu su radili Ivica Dokozić, Ružica Bačić i Ivica Smojver s područja Karlobaga, Dragan Vukelić iz Krasna i ja.

U svom radu i ponašanju osjećali smo se kao jaka omladinska snaga. Primali smo zadatke od Komiteta KP i provodili ih u život. S obzirom na veliku mobilnost omladine i odlazak velikog dijela u NOV, rodila se ideja da se održi I kotarska konferencija USAOH-a na Alanu. Mi smo se na tom terenu osjećali slobodno, a pilana Balen bila je pogodna za takvu konferenciju. U svim omladinskim organizacijama izabrani su delegati za konferenciju, spremali smo kulturno-umjetnički program, a Zvonko Petrinović podnio je referat o uspjesima omladinske organizacije i daljnjim zadacima omladine na uništenju neprijatelja.

Mislim da je dan održavanja konferencije bio oko 10. VIII 1944, ili nešto kasnije. Vrijeme je bilo vrlo lijepo, iz svih sela došli su delegati i predstavnici svih društveno-političkih organizacija i vojnih jedinica. Također su konferenciji prisustvovali članovi vojne misije, koji su radili s radio-stanicom na ovom terenu, a uz delegate došli su i mnogi članovi omladinskih organizacija. Omladina je dolazila pod zastavama i uz pjesmu. Koliko ih je bilo nazočno na toj konferenciji, ne bi mogla reći, ali sam imala takav dojam da je sva omladina ovdje. Poslije referata, diskusije i pozdravnih govora omladina je prihvatila zadatke koji su postavljeni pred nju, to jest pomoći u svim vidovima oslobođenju naše zemlje.

Osim toga omladina je odlučila pripremiti se za nove zadatke koji će niknuti nakon oslobođenja zemlje. Tada su se već počele obavljati pripreme za rad raznih tečajeva i škola, npr. učiteljski tečaj i sl.

Nakon održanog kulturno-umjetničkog programa nastavljeno je veselje, koje je uvećao dolazak legionara iz Jablanca u partizane.

Danas kada razmišljam o toj konferenciji, onda mislim da je ona nosila naziv I kotarska konferencija USAOH-a Senj, a zapravo je to bio jedan veliki svenarodni zbor općine Jablanac i svih partizana na tom području.

Značajna je uloga naše omladine i SKOJ-a u ovome periodu na ovome terenu, bez obzira na to što je kraj rata bio relativno blizu. Neprijatelj je bio još uvijek jak, a uz to i okrutan, znajući da gubi bitku II svjetskog rata. Komunistička partija i SKOJ znali su organizirati našu omladinu i narod u borbi protiv neprijatelja stvarajući novu socijalističku zajednicu svih naroda i narodnosti Jugoslavije.